

**Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyi  
Lənkəran Dövlət Universiteti**

Təsdiq edirəm  
Tədris məsələləri üzrə prorektor v.i.e:  
\_\_\_\_\_ dos. Zaur Məmmədov  
"\_\_\_\_\_" \_\_\_\_\_ 2025-ci il

**Fənn sillabusu**

**İxtisas:** 0500118–Təhsildə sosial psixoloji xidmət

**Fakültə:** Filologiya və ibtidai təhsil

**Kafedra:** Pedaqogika, psixologiya və incəsənət

**I Fənn haqqında məlumat:**

**Fənnin adı:** *S/f.(Psixoloji maarifləndirmə və psixoprofilaktika)*

**Fənn proqramı:** Lənkəran Dövlət Universitetinin "Pedaqogika, psixologiya və incəsənət" kafedrasının 14 fevral 2020-ci il tarixli 06 sayılı iclas protokolu ilə çapa tövsiyə edilmişdir.

**Kodu:** IPFS-B03

**Tədris ili:** III (2025-2026) Semestr: V

**Tədris yükü:** Ümumi-180 saat; Auditoriya saati -60 (30 saat müh., 30 saat sem.)

**Tədris forması:** Əyani

**Tədris dili:** Azərbaycan dili

**AKTS üzrə kredit:** 6 kredit

**II Müəllim haqqında məlumat:**

**Adı, soyadı, dərəcəsi:** b/m Mehraliyev Şahin Bəylər oğlu

**Kafedranın ünvanı:** Lənkəran ş., Ə.Məmmədov küçəsi 19, II korpus

**E-mail ünvanı:** mehraliyevshahin@gmail.com

**III Tövsiyə olunan dərsliklər və dərs vəsaitləri:**

**Əsas:**

1. Əmrəhli L.Ş. Psixoloji xidmətin əsasları. Bakı-2006
2. Nuriyev S. İbrahimova D., Təhsildə sosial-psixoloji xidmət. Bakı, 2016.
3. Əliyev R.İ. Məktəbə psixoloji xidmətin aktual məsələləri. - Bakı, 2004.
4. Əmrəhli L.Ş. Məktəb psixoloqu, Bakı: 2014.
5. Çələbiyev N.Z., Təhsil sistemində psixoloji xidmət, I hissə, Bakı. 2008
6. Çələbiyev N.Z., Təhsil sistemində psixoloji xidmət, II hissə, Bakı. 2009

**Əlavə:**

6. Allahverdiyev R. Məktəb psixoloqu, Bakı .2003
7. İbrahimov A., Cəfərova Y. Uşaqlarımızın istedadına diqqətli olaq. Bakı, 2000
8. Zeyalabdinova Ə.X. Məktəbdə psixoloji xidmətin praktik məsələləri, Bakı : 2007

**IV Prerekvizitlər:** Fənnin tədrisindən öncə hər hansı fənnin tədrisinə zərurət yoxdur.

**V Korekvizitlər:** Fənnin tədrisi ilə eyni vaxtda digər fənlərin də tədris olunmasına zərurət yoxdur.

**VI Fənnin təsviri və məqsədi:**

Psixomaarifləndirmə və psixoprofilaktika tədris kursu "Pedaqogika, psixologiya və incəsənət fənləri" kafedrası nəzdində pedaqoji yönümlü ixtisasların tədris planı çərçivəsində işlənmişdir. Tədris planına uyğun olaraq bu kurs bakalavr səviyyəsinin tələbələri üçün seçmə fənn kimi tədris olunur. Kursun tədrisi III tədris ilinin VI semestrində (30 s. mühazirə, 30 s. seminar) nəzərdə tutulur.

Kursun tədrisində ilk növbədə Psixomaarifləndirmə və psixoprofilaktikanın mövzusu, məqsədi, vəzifələri, əsas problemləri, istiqamətləri barədə izahlar verilir. Fənnin tədrisində psixoprofilaktikanın təşkili yolları, profilaktikaya verilən tələblər, psixoprofilaktika ilə bağlı sənədlər, uşaqların davranışında rast gəlinən sosial davranış pozuntuları barədə müvafiq biliklər tələbələrə çatdırılır. Tələbələr psixomaarifləndirmə və psixoprofilaktika fənnini öyrənməklə suicidal davranışlı insanlara psixoloji yardım məsələləri, "Risk" qrupuna aid edilən uşaqlarla psixoloji iş, hiperaktiv uşaqlarla psixoloji iş haqqında zəruri biliklərə yiyələndəcəklər.

**VII Davamiyyətə verilən tələblər:**

Fənn üzrə semestr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq davamiyyət meyarları nəzərə alınmaqla müəyyən olunmuş həddən yuxarı olduğu halda tələbə həmin fəndən imtahana buraxılmaz, onun həmin fənn üzrə akademik borcu qalır

**VIII.Qiymətləndirmə:**

Tələbələrin biliyi 100 ballı sistemlə qiymətləndirilir. Bundan 50 balı tələbə semestr ərzində, 50 balı isə imtahanda toplayır. Semestr ərzində toplanan 50 bala aşağıdakılar aiddir: 20 bal seminar və laboratoriya dərslərində fəaliyyətinə görə və 30 bal kollokviumların nəticələrinə görə.

Qiymətləndirmə zamanı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq qiymətləndirmə meyarları nəzər alınır.

İmtahan biletinə bir qayda olaraq fənni əhatə edən 5 sual daxil edilir..

Qiymət meyarları aşağıdakılardır:

-10 bal- tələbə keçilmiş material dərindən başa düşür, cavabı dəqiq və hərtərəflidir.

-9 bal-tələbə keçilmiş material tam başa düşür, cavabı dəqiqdir və mövzunun mətnini tam açə bilir.

-8 bal-tələbə cavabında ümumi xarakterli bəzi qüsurlara yol verir;

-7 bal- tələbə keçilmiş material başa düşür, lakin nəzəri cəhətdən bəzi məsələləri əsaslandırma bilmir

-6 bal- tələbənin cavabı əsasən düzgündür.

-5 bal-tələbənin cavabında çətinliklər var, mövzunu tam əhatə edə bilmir.

-4 bal- tələbənin cavabı qismən doğrudur, lakin mövzunu izah edərkən bəzi səhvlərə yol verir;

- 3 bal- tələbənin mövzudan xəbəri var, lakin fikrini əsaslandırma bilmir;

- 1-2 bal- tələbənin mövzudan qismən xəbəri var.

-0 bal- suala cavab yoxdur.

Tələbənin imtahanda topladığı balın miqdarı 17-dən az olmamalıdır. Əks təqdirdə tələbənin imtahan göstəriciləri semestr ərzində tədris fəaliyyəti nəticəsində topladığı bala əlavə olunmur. Semestr nəticəsinə görə yekun qiymətləndirmə (imtahan və imtahanaqədərki ballar əsasında)

| №  | Bal               | Qiymət     |        |
|----|-------------------|------------|--------|
|    |                   | Sözlə      | Hərflə |
| 1. | 91-100            | əla        | A      |
| 2. | 81-90             | çox yaxşı  | B      |
| 3. | 71-80             | yaxşı      | C      |
| 4. | 61-70             | kafi       | D      |
| 5. | 51-60             | qənaətbəxş | E      |
| 6. | 50 və ondan aşağı | qeyri-kafi | F      |

#### IX. Davranış qaydalarının pozulması:

Tələbə Universitetin daxili nizam-intizam qaydalarını pozduqda Əsasnamədə nəzərdə tutulan qaydada tədbir görülməkdir.

#### X. Təqvim-mövzu planı: Auditoriya saati -60 (30 saat müəhazirə)

| N | Mühazirə mövzuları                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | Mühazirə | Tarix |
|---|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------|-------|
| 1 | <b>Mövzu.</b> Psixoloji maarifləndirmənin mövzusu və vəzifələri<br><i>Plan:</i><br>1. Psixoloji maarifləndirmənin mövzusu<br>2. Psixoloji maarifləndirmənin vəzifələri<br>3. Psixoloji maarifləndirmənin yolları, psixoloji maarifləndirmənin digər sahələrlə əlaqəsi<br><b>Mənbə:</b> (1; 2; 3; 4; 5; 8)                                                                                                                                     | 2        |       |
| 2 | <b>Mövzu.</b> Psixoloji maarifləndirmənin istiqamətləri<br><i>Plan:</i><br>1. "Psixoloji vəziyyət" və onun izahı<br>2. Psixoloji vəziyyətin kliniki-bioloji analizi<br>3. Psixoloji vəziyyətin psixanalitik izahı<br>4. Psixoloji vəziyyətin koqnitiv izahı<br><b>Mənbə:</b> (1; 2; 3; 4; 5; 8)                                                                                                                                               | 2        |       |
| 3 | <b>Mövzu.</b> Valideynlərlə və müəllimlərlə aparılan psixoloji maarifləndirmə işinin məzmunu və formaları<br><i>Plan:</i><br>1. Valideynlərlə aparılan psixoloji maarifləndirmə işinin məzmunu<br>2. Müəllimlərlə aparılan psixoloji maarifləndirmə işinin məzmunu<br>3. Uşaq və yeniyetmələrin tərbiyəsindəki kənaraçıxma hallarının profilaktikası və korreksiyası məqsədilə həyata keçirilən tədbirlər<br><b>Mənbə:</b> (1; 2; 3; 4; 5; 8) | 2        |       |
| 4 | <b>Mövzu.</b> Psixoprofilaktikanın mövzusu və vəzifələri<br><i>Plan:</i><br>1. Psixoprofilaktikanın mövzusu<br>2. Psixoprofilaktikanın vəzifələri<br>3. Psixoprofilaktikanın digər sahələrlə əlaqəsi<br><b>Mənbə:</b> (1; 2; 3; 4; 5; 8)                                                                                                                                                                                                      | 2        |       |
| 5 | <b>Mövzu.</b> Psixoloji profilaktikaya verilən əsas tələblər, psixoprofilaktik işlərlə bağlı sənədlər<br><i>Plan:</i><br>1. Profilaktikaya verilən əsas tələblər<br>2. Profilaktik işlərlə bağlı sənədlər<br>3. Profilaktikanın təşkili yolları<br><b>Mənbə:</b> (1; 2; 3; 4; 5; 8)                                                                                                                                                           | 2        |       |
| 6 | <b>Mövzu.</b> Koqnitiv proseslərin profilaktikası<br><i>Plan:</i><br>1. Koqnitiv proseslərdə ləngimə və yayınmaların xüsusiyyətləri<br>2. Hafizənin xüsusiyyətləri<br>3. Təfəkkürün xüsusiyyətləri<br><b>Mənbə:</b> (1; 2; 3; 4; 5; 8)                                                                                                                                                                                                        | 2        |       |
| 7 | <b>Mövzu.</b> Koqnitiv proseslərin profilaktikası üzrə işin məzmunu<br><i>Plan:</i><br>1. Qavrayışın və hafizənin profilaktikası<br>2. Təfəkkürün psixoprofilaktikası<br>3. Nitqin və intellektual fəaliyyətin təşkili<br><b>Mənbə:</b> (1; 2; 3; 4; 5; 8)                                                                                                                                                                                    | 2        |       |
| 8 | <b>Mövzu.</b> Şəxsiyyətin və davranışın profilaktikası üzrə işin məzmunu<br><i>Plan:</i><br>1. Şəxsiyyətin xüsusiyyətləri<br>2. Davranışın xüsusiyyətləri<br>3. Motivasiya sahəsi-tələbatların inkişafı<br>4. Maraqların inkişafı<br><b>Mənbə:</b> (1; 2; 3; 4; 5; 8)                                                                                                                                                                         | 2        |       |
| 9 | <b>Mövzu.</b> Affektiv sferanın profilaktikası<br><i>Plan:</i><br>1. Ali hissələrin profilaktikası                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | 2        |       |

|    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |             |  |
|----|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------|--|
|    | 2. Dünyagörüşün yaradılması<br>3. Davranışın (refleksiyanın) profilaktikası<br><b>Mənbə:</b> (1; 2; 3; 4; 5; 8)                                                                                                                                                                                          |             |  |
| 10 | Mövzu. Uşaqlarda rast gəlinən psixoloji problemlər və onların həlli yolları<br><i>Plan:</i><br>1. Uşaq aqressivliyinin psixoloji xüsusiyyətləri<br>2. Uşaq aqressivliyinin səbəbləri<br>3. Ərköylük və onun səbəbləri<br><b>Mənbə:</b>                                                                   | 2           |  |
| 11 | Mövzu. Uşaqlarda mövcud olan davranış pozuntuları<br><i>Plan:</i><br>1. Sosial davranış pozuntuları<br>2. "Risk" qrupuna aid edilən uşaqlarla psixoloji iş<br>3. Hiperaktiv uşaqlarla iş<br>4. Uşaqlarda dırnaq yemə və dırnaq yemək vərdişi zamanı psixoloji yardım<br><b>Mənbə:</b> (1; 2; 3; 4; 5; 8) | 2           |  |
| 12 | Mövzu. Suisidal davranış zamanı psixoloji yardım<br><i>Plan:</i><br>1. Suisid davranış və onun psixoloji mahiyyəti<br>2. Suisidal davranışlı insanlara psixoloji yardım məsələləri<br>3. Uşaq və yeniyetmələrdə suisidal davranışın səbəbləri<br><b>Mənbə:</b> (1; 2; 3; 4; 5; 8)                        | 2           |  |
| 13 | Mövzu. Qorxular və fobiyalar<br><i>Plan:</i><br>1. Qorxu və fobiya psixoloji təhlili<br>2. Qorxuların yaranma yaşı<br>3. Məktəb qorxusu<br>4. Utancaq və qorxaq uşaqlarla iş<br><b>Mənbə:</b> (1; 2; 3; 4; 5; 8)                                                                                         | 2           |  |
| 14 | Mövzu. Zorakılığa məruz qalmış uşaqlara psixoloji yardım<br><i>Plan:</i><br>1. Zorakılığın ümumi səciyyəsi və formaları<br>2. Zorakılığa məruz qalmış uşaq və yeniyetmələrlə psixoloji məsləhət işi<br>3. Zorakılığın profilaktikası<br><b>Mənbə:</b> (1; 2; 3; 4; 5; 8)                                 | 2           |  |
| 15 | Mövzu. Narkomaniya və onun psixoloji səbəbləri<br><i>Plan:</i><br>1. Narkomaniya haqqında məlumat<br>2. Narkomaniya asılılığını şərtləndirən amillər<br>3. Narkomaniyaya qarşı mübarizə yolları<br><b>Mənbə:</b> (1; 2; 3; 4; 5; 8)                                                                      | 2           |  |
|    | <b>Cəmi:</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                             | <b>30s.</b> |  |

|    | <b>Seminar mövzuları</b>                                                                   | <b>Sem.</b> |  |
|----|--------------------------------------------------------------------------------------------|-------------|--|
| 1  | Psixoloji maarifləndirmənin mövzusu və vəzifələri                                          | 2           |  |
| 2  | Psixoloji maarifləndirmənin istiqamətləri                                                  | 2           |  |
| 3  | Validəylərlə və müəllimlərlə aparılan psixoloji maarifləndirmə işinin məzmunu və formaları | 2           |  |
| 4  | Psixoprofilaktikanın mövzusu və vəzifələri                                                 | 2           |  |
| 5  | Psixoloji profilaktikaya verilən əsas tələblər, psixoprofilaktik işlərlə bağlı sənədlər    | 2           |  |
| 6  | Kognitiv proseslərin profilaktikası                                                        | 2           |  |
| 7  | Kognitiv proseslərin profilaktikası üzrə işin məzmunu                                      | 2           |  |
| 8  | Şəxsiyyətin və davranışın profilaktikası üzrə işin məzmunu                                 | 2           |  |
| 9  | Affektiv sferanın profilaktikası                                                           | 2           |  |
| 10 | Uşaqlarda rast gəlinən psixoloji problemlər və onların həlli yolları                       | 2           |  |
| 11 | Uşaqlarda mövcud olan davranış pozuntuları                                                 | 2           |  |
| 12 | Suisidal davranış zamanı psixoloji yardım                                                  | 2           |  |
| 13 | Qorxular və fobiyalar                                                                      | 2           |  |
| 14 | Zorakılığa məruz qalmış uşaqlara psixoloji yardım                                          | 2           |  |
| 15 | Narkomaniya və onun psixoloji səbəbləri                                                    | 2           |  |
|    | <b>Cəmi:</b>                                                                               | <b>30s.</b> |  |

#### **XI. Fənn üzrə tələblər, tapşırıqlar:**

Tələbə aşağıdakıları bilməli və bacarmalıdır:

Psixomaarifləndirmə və psixoprofilaktikanın təşkili formalarını;

Uşaqlarda davranış pozuntuları və onlarla iş üsullarını;

Validəylərlə və müəllimlərlə aparılan psixoloji maarifləndirmə işinin məzmununu və formalarını

#### **XII. Fənn üzrə təlimin nəticələri:**

- Psixoloji maarifləndirmənin və psixoprofilaktikanın aktual problemləri, əsas sahələri və tədqiqat metodları haqqında biliklər mənimsənilir;

- Azərbaycan Respublikası Təhsil sisteminə psixoloji xidmət haqqında "Əsasnamə" nin quruluş prinsipləri mənimsənilir;

- Psixoprofilaktikanın psixoloji elmlər sisteminə yeri və inkişafının tarixi mərhələlərinə dair biliklər öyrənilir;

- Praktik psixologiya və psixoprofilaktikanın konseptual problemləri və səviyyələri haqqında məlumat mənimsənilir;

- Təhsilə psixoloji dəstək xidməti və Təhsil sistemində praktik psixoloqun fəaliyyəti öyrəniləcək.

### **XIII. Fənn üzrə imtahan sualları**

1. Psixoloji maarifləndirmənin mövzusu
2. Psixoloji maarifləndirmənin vəzifələri
3. Psixoloji maarifləndirmənin yolları.
4. "Psixoloji vəziyyət" və onun izahı
5. Psixoloji vəziyyətin kliniki-bioloji analizi
6. Psixoloji vəziyyətin psixanalitik və koqnitiv izahı
7. Valideynlərlə aparılan psixoloji maarifləndirmə işinin məzmunu
8. Müəllimlərlə aparılan psixoloji maarifləndirmə işinin məzmunu
9. Uşaq və yeniyetmələrin tərbiyəsindəki kənaraçıxma hallarının profilaktikası
10. Psixoprofilaktikanın mövzusu və vəzifələri
11. Profilaktikaya verilən əsas tələblər və profilaktikanın təşkili yolları
12. Koqnitiv proseslərdə ləngimə və yayınmaların xüsusiyyətləri
13. Hafizənin xüsusiyyətləri
14. Təfəkkürün xüsusiyyətləri
15. Qavrayışın və hafizənin profilaktikası
16. Təfəkkürün psixoprofilaktikası
17. Şəxsiyyətin xüsusiyyətləri
18. Davranışın xüsusiyyətləri
19. Motivasiya sahəsi-tələbatların və maraqların inkişafı
20. Ali hisslərin profilaktikası və dünyagörüşün yaradılması
21. Davranışın (refleksiyanın) profilaktikası
22. Uşaq aqressivliyinin psixoloji xüsusiyyətləri
23. Uşaq aqressivliyinin səbəbləri
24. Ərköynlük və onun səbəbləri
25. Sosial davranış pozuntuları
26. "Risk" qrupuna aid edilən uşaqlarla psixoloji iş
27. Hiperaktiv uşaqlarla iş
28. Uşaqlarda dırnaq yemə və dırnaq yemək vərdişi zamanı psixoloji yardım
29. Suisid davranış və onun psixoloji mahiyyəti
30. Suisidal davranışlı insanlara psixoloji yardım məsələləri
31. Uşaq və yeniyetmələrdə suisidal davranışın səbəbləri
32. Qorxu və fobiyaaların psixoloji təhlili
33. Qorxuların yaranma yaşı
34. Məktəb qorxusu
35. Utancaq və qorxaq uşaqlarla iş
36. Zorakılığın ümumi səciyyəsi və formaları
37. Zorakılığa məruz qalmış uşaq və yeniyetmələrlə psixoloji məsləhət işi
38. Zorakılığın profilaktikası
39. Narkomaniya haqqında məlumat
40. Narkomaniya asılılığını şərtləndirən amillər

### **XIV . Kollektivium sualları:**

#### **I kollokvium suallar**

1. Psixoloji maarifləndirmənin mövzusu
2. Psixoloji maarifləndirmənin vəzifələri
3. Psixoloji maarifləndirmənin yolları.
4. "Psixoloji vəziyyət" və onun izahı
5. Psixoloji vəziyyətin kliniki-bioloji analizi
6. Psixoloji vəziyyətin psixanalitik və koqnitiv izahı
7. Valideynlərlə aparılan psixoloji maarifləndirmə işinin məzmunu
8. Müəllimlərlə aparılan psixoloji maarifləndirmə işinin məzmunu
9. Uşaq və yeniyetmələrin tərbiyəsindəki kənaraçıxma hallarının profilakası
10. Psixoprofilaktikanın mövzusu və vəzifələri
11. Profilaktikaya verilən əsas tələblər və profilaktikanın təşkili yolları
12. Koqnitiv proseslərdə ləngimə və yayınmaların xüsusiyyətləri
13. Hafizənin xüsusiyyətləri
14. Təfəkkürün xüsusiyyətləri
15. Qavrayışın və hafizənin profilaktikası

#### **II kollokvium sualları**

1. Təfəkkürün psixoprofilaktikası
2. Şəxsiyyətin xüsusiyyətləri
3. Davranışın xüsusiyyətləri
4. Motivasiya sahəsi-tələbatların və maraqların inkişafı
5. Ali hisslərin profilaktikası və dünyagörüşün yaradılması
6. Davranışın (refleksiyanın) profilaktikası
7. Uşaq aqressivliyinin psixoloji xüsusiyyətləri
8. Uşaq aqressivliyinin səbəbləri
9. Ərköynlük və onun səbəbləri

10. Sosial davranış pozuntuları
11. "Risk" qrupuna aid edilən uşaqlarla psixoloji iş
12. Hiperaktiv uşaqlarla iş
13. Uşaqlarda dırnaq yemə və dırnaq yemək vərdişi zamanı psixoloji yardım
14. Suisid davranış və onun psixoloji mahiyyəti
15. Suisidal davranışlı insanlara psixoloji yardım məsələləri

***Psixoloji maarifləndirmə və psixoprofilaktika fənninin sillabusu 050118-"Təhsildə sosial-psixoloji xidmət" ixtisası (proqramı) üzrə tədris planı və fənn proqramı əsasında tərtib edilmişdir. "Pedaqogika, psixologiya və incəsənət" kafedrasının 12 sentyabr 2025-ci il tarixli iclasında (protokol №01) müzakirə edilərək təsdiq edilmişdir.***

Kafedra müdiri:

dos. A.X.Əliyev

Fənn müəllimi:

b/m Ş.B.Mehrəliyev